

ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԱՅԻՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ
(տաքեկան)

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2017 թվականի հուլիսի 6-ի նիստի N 29 արձանագրային որոշմամբ հավանության է արժանացել Հայաստանի Հանրապետության Տավուշի մարզի 2017-2025 թվականների զարգացման ռազմավարությունը:

Հայաստանի Հանրապետության Տավուշի մարզի զարգացման տեսլականն է՝ լինել մրցունակ արդյունաբերությամբ և գյուղատնտեսությամբ ու զարգացած զբոսաշրջային ենթակառուցվածքներ ունեցող մարզ, բոլոր տարածքներում ապահովելով համաչափություն և կայունություն:

Տեսլականին հասնելու նպատակով ՀՀ Տավուշի մարզի առկա իրավիճակի վերլուծության հիման վրա սահմանել են հետևյալ ռազմավարական նպատակները.

- 1) առկա ներուժի հիման վրա բոլոր տարածքների մրցունակության բարձրացում՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով թույլ զարգացած և սահմանամերձ տարածքներին, ինչպես նաև ռեսուրսների կայուն օգտագործման վրա.
- 2) առավելագույն տարածքային համաչափության երաշխավորում և տնտեսության դիվերսիֆիկացիա.
- 3) տարածքային զարգացման քաղաքականության և փորձի բարելավում՝ ապահովելով տարածքային ու տեղական դերակատարների ակտիվ մասնակցությունը պլանավորման և իրականացման գործընթացներում:

Սահմանվել են զարգացման երեք առաջնահերթ գերակայությունները.

- Մինչև 2025 թ. ՀՀ Տավուշի մարզը կբարելավվի իր մրցունակությունը և տնտեսության դիվերսիֆիկացիան՝ հասնելով նվազագույնը Հայաստանի միջինի մեկ շնչին բաժին ընկնող ՀՆԱ-ի 60%-ին, կունենա 10%- ային կետով բարձր մասնագիտական և բարձրագույն կրթությամբ մարդիկ, քան 2015 թ., 10%-ային կետով ավելի բարձր ակտիվ կազմակերպություններ և ոչ գյուղատնտեսական ֆորմալ աշխատատեղեր, քան 2015 թվականին:

- Մինչև 2025թ. ՀՀ Տավուշի մարզում կբարելավվի գործազրկության մակարդակը՝ դառնալով 10%-ից ցածր (համեմատած 2015 թ.12.1%-ի հետ) և աղքատության մակարդակը 25 %-ից ցածր (համեմատած 2015թ. 35.3%-ի հետ): Մարզի սահմանամերձ տարածքները չեն ունենա երկարաժամկետ գործազրկության և աղքատության կրկնակի ավելի բարձր %, քան մարզային միջինը:

- Մինչև 2025թ. ՀՀ Տավուշի մարզում կբարելավվեն տարածքային և տեղական դիմակայուն զարգացման կառավարման կարողությունները և համակարգերը. մարզային և համայնքային աշխատողների 85%-ը կստանա վերապատրաստման ծրագրեր՝ նվիրված մարզային/տեղական զարգացմանը, մինչ մարզի ամբողջ տարածքը կունենա խոշորացված 7 համայնք 2016թ. 40-ի փոխարեն:

2018թ. առաջին եռամսյակի ընթացքում մի շարք հանձնարարականներով պայմանավորված լրամշակվել և ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն հաստատման է ներկայացվել ՀՀ Տավուշի մարզի 2017-2025թթ. զարգացման ռազմավարության իրականացման 2018 թվականի գործունեության ծրագիրը: Ծրագրում ընդգրկված են ոլորտների գերակա խնդիրները, ոլորտային միջոցառումները՝ պլանավորված բյուջեներով, ինչպես նաև տրամաբանական հենքը:

1.ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ, ՓՄՁ ԵՎ ՄԱՍՆԱՎՈՐ ՀԱՏՎԱԾԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

Արդյունաբերության աճը՝ շեշտը դնելով փոքր ու միջին բիզնեսի զարգացման վրա, մասնավորապես վերամշակող արդյունաբերական կազմակերպությունների հիմնման/ ընդլայնման վրա, մարզի ռազմավարությամբ առաջնահերթ սահմանվել է գերակայություն:

2018 թվականին խնդիր էր դրվել բարձրացնել գործարար ակտիվությունը մարզում՝ բիզնես պլանավորման և կառավարման տարածաշրջանային հատուկ մոտեցումների կիրառման միջոցով՝ ներգրավելով այդ գործընթացներում ՏԻՄ-երին և համայնքների գործարար ներկայացուցիչներին:

2018թ. մարզում փոքր և միջին ձեռնարկատիրության, ինչպես նաև մասնավոր հատվածի զարգացման ուղղությամբ ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից նախատեսվել էր իրականացնել մի շարք ծրագրեր, այդ թվում՝

- 1) ՓՄՁ-ի սուբյեկտներին գործարար ուսուցողական աջակցություն (կարողությունների զարգացում)
- 2) ՓՄՁ-ի սուբյեկտներին գործարար տեղեկատվական և խորհրդատվական աջակցություն
- 3) ՓՄՁ-ի սուբյեկտներին ֆինանսական և ներդրումային աջակցություն
- 4) ՓՄՁ-ի սուբյեկտների միջազգային համագործակցության ընդլայնման ապահովում
- 5) ԵՄ համաֆինանսավորմամբ «Տարածաշրջանային ՓՄՁ-ների մրցունակության խթանում» ծրագրի շարունակություն:

2018թ. մարզում ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից նախատեսվել էր իրականացնել ընդհանուր առմամբ 50.0 մլն դրամի ծրագրեր

2018թ. ոլորտի բյուջեն կազմել է 1,300 մլն.դրամ, **2018թ. փաստացի ներդրումները կազմել են 1353.100 մլն դրամ**, պլանավորվել էր ստեղծել 680 աշխատատեղեր՝ ստեղծվել է 683 հիմնական աշխատատեղ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում մարզպետարանը համագործակցել է ՓՄՁ ԶԱԿ Տավուշի մասնաճյուղի հետ, աջակցություն է ցուցաբերվել միջոցառումների կազմակերպման ընթացքում, «Սկսնակ գործարարների ձեռներեցության աջակցության» ծրագրի շրջանակներում կազմակերպվող դասընթացների մասնակցության համար իրականացվել է շահառուների հավաքագրում:

Մարզպետարանի կողմից աշխատանքներ են տարվել ներդրումային ծրագրերի շտեմարանի ձևավորման ուղղությամբ: ՀՀ մարզերում տնտեսական ակտիվությունը խթանելու, դրան ուղղված տեղական և օտարերկրյա ներդրումների ներգրավման, ՀՀ տարածքների համաչափ զարգացմանն ուղղված ներդրումային-գործարար ծրագրերի հարթակի ստեղծման նպատակով ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն է ներկայացվել մարզի ավելի քան 25 ներդրումային ծրագիր-առաջարկներ՝ պահանջվող ձևաչափով:

Մարզպետարան են դիմել գործարարներ չորանոցի հիմնման, կաթնամթերքի վերամշակման արտադրամասի վերազինման, զբոսաշրջային գոտու ընդլայնման, սպանդանոցի կառուցման ծրագրային գաղափարներով, որոնց աջակցություն է ցուցաբերվում գործարար ծրագրերի կազմման ուղղությամբ:

2018թ. մարզը շարունակել է համագործակցությունը նախկինում հաստատված կապերով՝ տնտեսության զարգացմանը նպաստող ներդրումային հնարավորությունների բացահայտման, մարզում հնարավոր ներդրողների ներգրավման և մարզի սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը նպաստող համատեղ ծրագրեր իրականացնելու նպատակով: Հատկանշական էր 2018թ. սեպտեմբերի 9-ին ՀՀ Վարչապետի մասնակցությամբ տեղի ունեցած <<Իմ քայլը հանուն Տավուշի>> ներդրումային համաժողովը, որին մասնակցեցին ավելի քան 150 արտերկրի և հայաստանի գործարարներ: 2018թ. տարեվերջին էկոհամակարգի վրա ճնշումների թուլացման նպատակով

Թեղուտ և Հաղարծին բնակավայրերից ներկայացված 167 բիզնես ծրագրերից լավագույններին տրամադրվեց դրամաշնորհներ ընդհանուր առմամբ 140 հազար դոլարին համարժեք դրամի սամանում:

II. ԶԲՈՍԱՇՐՋՈՒԹՅՈՒՆ

Կայուն զբոսաշրջության զարգացումը սահմանվել է որպես ՀՀ Տավուշի մարզի ռազմավարության հիմնական գերակայություններից մեկը, շեշտը դնելով հոգևոր, մշակութային, էքստրիմալ, գյուղական, ագրոտուրիզմի, ճանաաաչողական տուրիզմի և զբոսաշրջության այլ ճյուղերի վրա:

Դրա համար մարզը ունի բոլոր նախադրյալները, իսկ պետական, տարածքային և տեղական մարմինները ձեռնարկում են միջոցներ զբոսաշրջությունը դարձնելու մարզի տնտեսության զարգացման հիմնական ճյուղերից մեկը: Այդ ուղղությամբ 2017թ. պետական, միջազգային և տեղական կազմակերպությունների կողմից կատարվել են մեծածավալ ներդրումներ, որոնք շարունակվել են նաև 2018 թվականին: ***Զբոսաշրջության զարգացման նպատակով մարզպետարանը շարունակել է համագործակցել զբոսաշրջային պետական կոմիտեի, մարզի համայնքների և ՄԱԿ-ի կողմից հիմնած զբոսաշրջային կենտրոնի և ոլորտի այլ ներկայացուցիչների հետ: Առկա գաղափարները մշակվել և ներկայացվել են ՀՀ կառավարություն: : Ոլորտում նախատեսվել է 30 նոր աշխատատեղ, փարվա ընթացքում ստեղծվել են շուրջ 82 նոր աշխատատեղեր: Զբոսաշրջության ոլորտի բյուջեն կազմում է 2 359 000.0 հազ. դրամ, փաստացի կատարողականը կազմում է 1144.834 մլն.դրամ:***

ԵՄ և ՀՀ կառավարության համաֆինանսավորմամբ 2017թ. Մեկնարկել է <<Աջակցություն Դիլիջանին և հարակից բնակավայրերին>> ծրագիրը, որը շարունակվել է նաև 2018թ: Ծրագրեր են իրականացվել նաև այլ միջազգային և տեղական կազմակերպությունների ինչպես նաև անհատ ներդրողների կողմից:

III. ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՈԼՈՐՏՆԵՐ

III.1. Կրթություն

Կրթության որակի և մատչելիության բարձրացումը դիտվում է որպես այս ոլորտի զարգացման գերակա նպատակ: 2018թ. ևս ուշադրություն է դարձվել կրթության համակարգում տեղի ունեցող բարեփոխումներին, որոնք ուղղված են դպրոցների ապակենտրոնացմանը և ժողովրդավարացմանը, կառավարման մեխանիզմների կատարելագործմանն ու թափանցիկության ապահովմանը, միջազգայնորեն ընդունված չափանիշներին հասնելու համար ուսումնական գործընթացը տեղեկատվական տեխնոլոգիաներով հագեցմանը, ինչպես նաև 12-ամյա կրթության, ուսումնական ծրագրերի և գնահատման նոր համակարգի, դպրոցի ավարտական, բուհական ընդունելության նոր քննական համակարգի ներդրմանը:

2017թ. հունիսից Տավուշի մարզի Կողբ համայնքում մեկնարկել է <<Թումո>> ստեղծարար տեխնոլոգիաների կենտրոնի կառուցման աշխատանքները /485մլն.դրամ/, որը մարզի դպրոցականներին կտրամադրի յուրատեսակ ուսումնական փորձառություն՝ նոր տեխնոլոգիաների կիրառմամբ, կենտրոնի կառուցման աշխատանքները շարունակվել են նաև 2018թ.:

Մարզի 22 դպրոցում գործում է ինժեներական լաբորատորիա, իսկ 11 դպրոցում՝ ռոբոտաշինության խմբակ: <<Ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների ձեռնարկությունների միության>> կողմից նման խմբակներ ունեցող դպրոցներին ի պահ տրամադրվել են համակարգչային տեխնիկա, ռոբոտաշինության համար նախատեսված ուսումնական և ավտոմատացման հավաքածուներ: 2018-2019թթ. նախատեսվում է մարզի բոլոր դպրոցներում բացել ռոբոտաշինության նոր խմբակներ:

2017թվականից մարզի բոլոր դպրոցները անցել են ներառական կրթական համակարգի: 2017 թվականից մարզի բոլոր դպրոցներում ներդրվել է <<Կայուն դպրոցական սնունդ>> ազգային ծրագիրը, որի տարեկան բյուջեն կազմում է մոտ 140մլն.դրամ :

<< պետական բյուջեի միջոցներից և համաշխարհային բանկի վարկային ծրագրի շրջանակներում շարունակվել են ուսուցիչների վերապատրաստման աշխատանքները. 2018թ. 332 ուսուցիչ անցել են համապատասխան վերապատրաստում:

2018թ. մարզային ենթակայության կրթական ոլորտի բյուջեն կազմել է 5 263,2 մլն. դրամ, իսկ տարեկան փաստացի կատարողականը կազմում է **4916,354մլն.դրամ:**

III.2. Մշակույթ, սպորտ և երիտասարդության հարցեր

2018 թվականին ևս մարզպետարանի գործունեությունը նպատակաուղղվել է մարզում պետական մշակութային քաղաքականության իրականացմանը, մարզի մշակութային դերի բարձրացմանը, մշակութային ու հոգևոր ժառանգության պահպանմանը, ազգային արժեքների ու ավանդույթների վերականգմանն ու տարածմանը, պետական, ազգային ու այլ տոների, զանգվածային միջոցառումների կազմակերպմանը, թանգարանների, գրադարանների, մշակութային այլ օջախների նպատակային գործունեության ապահովմանը, կադրային քաղաքականության և մշակութային կրթության զարգացմանն ու առաջընթացին, հայ ընտանիքի բարոյական նորմերի պահպանմանը, մատաղ սերնդի հայեցի դաստիարակությանը, երիտասարդության շրջանում տարվող աշխատանքների աջակցմանն ու ակտիվացմանը:

2018թ. ընթացքում մարզում իրականացվել են 2 խոշոր՝ Հայաստանի Հանրապետության և մայիսյան հերոսամարտերի 100-ամյակին և ՀՀ անկախության օրվան նվիրված միջոցառումներ/7.0մլն.դրամ/, ինչպես նաև փառատոններ, ցուցահանդեսներ, տոնախմբություններ, գիտաժողովներ, համերգային և թատերական ծրագրեր:

2018թ. մարզում մասնավոր ներդրողների կողմից կառուցվել և վերանորոգվել են խաղահրապարակներ 20մլն.դրամ արժեքով:

Երաժշտական և արվեստի դպրոցներում ազգային, փողային և լարային նվագարանների գծով ուսուցման նպատակով 2018թ. պետական բյուջեից հատկացվել է **49,0** մլն դրամ: Մարզում մշակութային միջոցառումների կազմակերպմանն աջակցելու համար ՀՀ պետական բյուջեից հատկացվել է **3,21** մլն. դրամ:

Մարզի մարզիկները պարբերաբար մասնակցել են տարբեր մարզաձևերից մեծահասակների, երիտասարդների և պատանիների աշխարհի, Եվրոպայի և այլ միջազգային առաջնություններին: Մարզում տարբեր մարզաձևերից՝ ֆուտբոլ, ըմբշամարտ, սմբո, բռնցքամարտ, շախմատ և արևելյան մարտարվեստներից ունենք նշանակալի հաջողություններ ու ձեռքբերումներ:

2018թ.մշակույթի, սպորտի և երիտասարդության հարցերի ոլորտի բյուջեն կազմել է շուրջ 383,7 մլն.դրամ, որից իրականացվել է **337,644 մլն. դրամի** աշխատանքներ:

III.3. Առողջապահություն

Առողջապահության ոլորտի գերակայությունները ներառում են՝ հեռավոր գյուղական համայնքներում առողջության առաջնային պահպանման ծառայությունների բարելավում և մատչելիության բարձրացում, նեղ մասնագիտացում ունեցող բժշկական անձնակազմի և ղեկավար բուժ անձնակազմի վերապատրաստում, տարափոխիկ հիվանդությունների և ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի կանխարգելման, վաղ ախտորոշման և լիարժեք բուժման ազգային ռազմավարության մասին հանրային իրազեկության բարձրացում, բուժ հաստատությունների շենքային պայմանների և նյութատեխնիկական բազայի բարելավում: Այս միջոցառումներից շատերի իրականացումը շարունակական բնույթ ունի, բայց հիմնականում կախված է դոնոր կազմակերպություններ իմիջոցների և Կառավարության շարունակական օժանդակության առկայությունից: 2014թ-ից մեկնարկել ու շարունակվում է ոչ վարակիչ հիվանդությունների կանխարգելման, հիպերտոնիայի, շաքարային դիաբետի և կանանց նախաքաղցկեղային հիվանդությունների կանխարգելմանն ուղղված սկրինինգային ծրագրեր:

Մարզի առողջապահական համակարգում գործում են 27 բուժհաստատություններ, որոնցից 22 մարզպետարանի, 3-ը համայնքային ենթակայության, ինչպես նաև 2 մասնավոր կազմակերպություններ՝ Նոյեմբերյանի <Արևիատ և Անի ընտանեկան բժշկության անհատական պրակտիկա> ՍՊԸ և <Իռ-Վինգ> ՍՊԸ-ն:

Մարզում գործում է 4 տարածաշրջանային բժշկական կենտրոն, 3 առողջության կենտրոն, 1 ԱԱՊԿ ՓԲԸ, 1 ՍՊԸ, 18 առողջության առաջնային պահպանման կենտրոն ՊՈԱԿ-ներ:

Մարզի բուժհաստատություններում աշխատում են 225 բժիշկ, որոնք սպասարկում են կցագրված 122086 բնակչի:

Բժիշկ –հիվանդ հարաբերակցությունը կազմում է 574 մարդ:

Պոլիկլինիկական ոլորտում 1 բժշկի կողմից սպասարկվում է միջինում 1945 բնակիչ:

2018թ-ի մարզի տարեկան գլոբալ բյուջեն կազմել է 1283659,6 հազար դրամ:

Բուժհաստատությունների կատարողականի դիմաց հատկացվել 1123667,6 հազար դրամ: Մարզպետարանի հետևողական վերահսկողական աշխատանքների, ինչպես նաև գնացուցակների հստակեցման և տեղայնացման աշխատանքների շնորհիվ զգալիորեն աճել են մուտքերը վճարովի ծառայություններից: Մարզի կտրվածքով այն կազմել 249162,1 հազար դրամ / առանց ՍՊԸ-ների/ :

Համաձայն ՀՀ առողջապահության նախարարի 20.05.2013թ. թիվ 1371-Ա հրամանի մարզում լիարժեք կայացել է ծննդօգնության հավաստագրերի ներդրումը: Արդյունքում նվազել է հղիների արտահոսքը մարզի բուժհաստատություններից: Ուղեգրումները դարձել են ավելի նպատակային և հասցեական:

Մարզի համար ստացվել է 1621 հատ ծննդօգնության հավաստագիր և բաշխվել բուժ.հաստատություններին: Ծնունդների թիվը կազմել է 1247 ծնունդ , այդ թվում կեսարյան հատումով՝ 273:

Ուղեգրող հանձնաժողովների ուղեգրերով հանրապետության առաջատար կլինիկաներում պետ.պատվերի շրջանակներում հետազոտվել և բուժվել են 40 մարդ, իսկ մարզի բժշկական կենտրոններում 21 մարդ:

Վերականգնողական և առողջարանային բուժում են ստացել մարզից 43 հաշմանդամներ:

Մարզկենտրոնում գործող <Արաբկիր> բժշկական համալիրի, <Հույսի կամուրջ> ՀԿ-ի և մարզպետարանի սերտ համագործակցության շնորհիվ 2018թ-ի ընթացքում վերականգնողական բուժում են ստացել տարածաշրջանի մտավոր և ֆիզիկական արատ ունեցող 270 երեխաներ:

Մարզում մանկական մահացության ցուցանիշը ցածր է միջին հանրապետականից, 2018 թ-ին արձանագրվել է մինչև 1 տարեկան երեխաների մահվան ելքով 2 դեպք, / Իջևանի տարածաշրջան - 2, /: Դեպքերը քննարկվել են սահմանված կարգով և ներկայացվել են առողջապահության նախարարություն:

Զորակոչային և նախազորակոչային աշխատանքները մարզում իրականացրել են 4 տարածաշրջանային բժշկական հանձնաժողովները, որոնք ապահովված են բժշկական անհրաժեշտ կադրերով, իսկ բուժ.հաստատությունները՝ բուժ.սարքավորումներով:

Սահմանված կարգով մարզի պոլիկլինիկաներում իրականացվում են զորակոչիկների պատվաստումները: Պատվաստումների գործընթացը ընթանում է բարձր ցուցանիշներով, շուրջ 95% :

2018թ-ի ընթացքում մարզի բուժ.հաստատություններում աշխատավարձի գծով պարտքը կազմել է 15366,6 հազ. դրամ և սոց. վճարների գծով պարտքերը 2420,4 հազ. դրամ, վճարվել են տվյալ տարվա դեկտեմբեր ամսվա աշխատավարձերը մարզի բոլոր բուժհաստատություններում /բացառությամբ որոշ բուժհիմնարկներում դեկտեմբեր ամսվա 2-րդ կեսը: Մարզի բուժհիմնարկների ընդհանուր պարտքը կազմում է 37593,9հազ.դրամ:

Մարզի բժշկական ծառայությունը կարիք ունի մի շարք մասնագետների՝ ընտանեկան բժիշկներ, անեսթեզիոլոգ- ռեանիմատոլոգ, վիրաբույժ, հոգեբույժ, նյարդաբան, ակնաբույժ-վիրահատող, էնդոկրինոլոգ,հեմոդիալիզի բժիշկ, ռենտգենոլոգ,պաթանատոմ:

Մարզում առկա 31 շտապ օգնության մեքենաներին /որոնց մի մասը անսարք են/ 2018թ-ին ավելացել են 2ԺՀ-ի կողմից նվիրաբերված 3 ռեանիմոբիլներ և 8 գծային շտապ օգնության մեքենաներ:

<Նոյեմբերյանի ԲԿ> ՓԲԸ-ի կազմում գործում է գործում է հեմոդիալիզի բաժանմունք՝ 12 մահճալալով, մինչդեռ այդպիսի հիվանդների թիվը մարզում գրեթե կրկնակի է: Հարկ ենք համարում նշել ‘Իջևանի ԲԿ’ ՓԲԸ-ի բազայի վրա բացել ևս 1 հեմոդիալիզի բաժանմունք: 2018թ-ին պետական պատվերի շրջանակներում Նոյեմբերյանի ԲԿ-ում կատարվել է 2685 հեմոդեալիզային սեանս:

2018 թվականին ՀՕՖ-ի, Միջազգային Կարմիր Խաչի, Վորլդ Վիժն կազմակերպության և այլ բարերարների ներդրումների շնորհիվ իրականացվել են որոշակի վերանորոգման աշխատանքներ, ապահովվել են գույքով և որոշակի բժշկական սարքերով ու պարագաներով:

2018թ. ոլորտի բյուջեն կազմել է շուրջ 1480,0 մլն..դրամ, որից կատարվել է շուրջ **1659,534,2մլն.դրամի** աշխատանքներ::

III,4. Սոցիալական պաշտպանություն

2018թ. ՏԱՊ-ի շրջանակներում առաջարկվել է ընդլայնել բնակչության խոցելի խմբերին տրամադրվող սոցիալական, վերականգնողական ծառայությունները, իրականացնել սոցիալական ծառայություններ մատուցող կադրերի շարունակական վերապատրաստում /30%/, բարձրացնել հանրային իրազեկման մակարդակը սոցիալական ծրագրերի իրականացման վերաբերյալ, կարողությունների զարգացում, տեղական և միջազգային կազմակերպությունների հետ համագործակցության ընդլայնում, բավարար հիմքերի վրաբարձրացնել համալիր սոցիալական ծառայությունների ներդրումն ու կառավարումը, նյութատեխնիկական բազան և այլն:

2018թ. ևս շարունակվել է զոհված (մահացած) կամ հաշմանդամ դարձած զինծառայողների (ազատամարտիկների) բնակարանային պայմանների բարելավման կարիք ունեցող ընտանիքների բնակարանային ապահովության հիմնահարցերի լուծման ՀՀ կառավարության ծրագիրը: Թվով 48 բնակարանային գործեր ՀՀ կառավարության 2005 թվականի հունիսի 9-ի N 947-Ն և ՀՀ Կառավարության 2017թ. օգոստոսի 10-ի թիվ 1016-Ն որոշումների պահանջներին համապատասխան ներկայացվել է ՀՀ պաշտպանության նախարարություն՝ քննարկման և բնակարանի գնման վկայագիր տրամադրելու նպատակով: Ներկայացված գործերը ուսումնասիրվել են՝ բնակարանի գնման վկայագրերը կտրամադրվեն 2019 թվականի ընթացքում:

2018թ. ոլորտի բյուջեն կազմել է շուրջ 3 100 883.6 հազ.դրամ, որից կատարվել է շուրջ **2758,051մլն.դրամի** աշխատանքներ::

IV.ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Գյուղատնտեսության զարգացումը սահմանվել է մարզի 2017-2025թթ. Ռազմավարության հիմնական գերակայություններից մեկը, որի զարգացման ուղղությամբ ինչպես ՀՀ կառավարության, այնպես էլ միջազգային ու տեղական դոնոր կազմակերպությունների, հիմնադրամների և անհատ ներդրողների կողմից կատարվել են անհրաժեշտ քայլեր, ուղղված մեքենա-մեխանիզմների տեխնիկական վերազինմանը, մեքենատրակտորային պարկերի ընդլայնմանը, ժամանակակից ինտենսիվ գյուղատնտեսության զարգացմանը և այլն:

2018թ. ևս նախատեսվել է հիմնել տոհմային անասնաբուծական կենտրոն և հավաքուծական տնտեսություն:

2018թ- ին ՀՀ պետական բյուջեով, „Հիմնատավուշ ”զարգացման հիմնադրամի, ՕքսեՋեն-ի, Համաշխարհային բանկի, Հայաստան Համահայկական Հիմնադրամի, ԵՄ-ի, մասնավոր և այլ ներդրումներով մարզում իրականացվել է ավելի քան 5946,6 մլրդ դրամի ծրագրեր:

2018թ. նախատեսված էր ավելացնել գյուղատնտեսական նշանակության հողերի ոռոգելի մակերեսը 150հա-ով՝ 2017 թվականի համեմատ:

2018թ. ընթացքում պլանավորվել էր նաև աջակցություն ցուցաբերել համայնքապետարաններին և մասնավոր հատվածին մի շարք ներդրումային ծրագրերի կազմման և ներդրողներին ներկայացման գործընթացում, մասնավորապես՝ սպանդանոցի, տոհմային անասնաբուծական տնտեսությունների, սառնարանային տնտեսությունների հիմնում, կաթիլային եղանակով ոռոգման համակարգերի կառուցում, չորանոցների, ջերմատների, և այգիների հիմնում և այլն:

2018թ. Նախատեսվել էր համայնքային բյուջեի միջոցներով իրականացնել ոլորտային ծրագրեր՝40.954մլն դրամ արժողությամբ: **Տարվա ընթացքում պլանավորված էր ստեղծել շուրջ 800 հիմնական և ժամանակավոր աշխատատեղեր:**

2018թ. գյուղատնտեսության ոլորտի բյուջեն կազմել է շուրջ **6 413 644.1 հազ դրամ, իսկ փարվա կատարողականը 6555 մլն.դրամ, ստեղծվել է 85 հիմնական աշխատատեղ:**

V. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Մարզի բնապահպանական իրավիճակը բարելավելու նպատակով շարունակվել է աշխատանքները հետևյալ ուղղություններում՝ <<Դիլիջան>> Ազգային պարկի կառավարման համակարգի կատարելագործում, անտառների կառավարման բարելավում, արոտավայրերի և խոտհարքերի արդյունավետության բարձրացում, արտադրական և կենցաղային թափոնների հավաքման համակարգի տեղադրման, գործող աղբավայրերի բարեկարգում և անհրաժեշտության դեպքում նորերի ստեղծում, համակարգի կատարելագործման աջակցություն:

Նախատեսվել էր 2018թ. մարզի համայնքներում աղբահանության ծառայությունների սպասարկման որակի բարելավման նպատակով գտնել լուծումներ աղբարկղների և մասնագիտացված տեխնիկայի ապահովման ուղղությամբ:

Աղբահանության և սանիտարական մաքրման աշխատանքներն ինքնածախսածածկման եղանակով կատարելու, անհրաժեշտ մակարդակի գանձումներ ապահովելու և համապատասխան միջոցներ ձեռնարկելու նպատակով համայնքների կողմից իրականացվել են համապատասխան ուսումնասիրություններ և վերլուծություններ աղբահանության և սանիտարական մաքրման որակյալ ծառայությունների մատուցման համար անհրաժեշտ գումարի չափը որոշելու /գանձումների ցուցանիշներ/, այն ապահովելու ռեզերվները բացահայտելու և աղբահանության ու սանիտարական մաքրման աշխատանքների ծավալներն ընդլայնելու ուղղությամբ:

<<Հարավային Կովկասում էկոլոգիական միջանցքների ատեղծման աջակցություն>> տարածաշրջանային ծրագրով 2018-2021թթ. Տավուշի և Արարատի մարզերում իրականացվում են<<ՀՀ բնության հատուկ պահպանվող տարածքներին հարակից էկհամակարգերի կայուն կառավարում և համայնքների կարողությունների հզորացում>> ծրագիրը, որից 2018 թվականին մարզում իրականացվել է շուրջ 25մլն.դրամի ծրագրեր:

2018թ. բնապահպանության ոլորտի բյուջեն կազմել է շուրջ **722 3 մլն.. դրամ, որից իրականացվել է 697.545մլն.դրամի աշխատանքներ:**

VI. ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆ

2018 թվականին քաղաքաշինության բնագավառի հիմնախնդիրները կապված են մարզի ուսումնական հաստատությունների, մշակութային և առողջապահական օբյեկտների կառուցման ու հիմնանորոգման, մարզական օբյեկտների, բազմաբնակարան և վարչական շենքերի հիմնանորոգման, բնակարանաշինության, բնակավայրերի բարեկարգման, ջրամատակարարման համակարգի բարելավման, զոհված /մահացած/ և հաշմանդամ դարձած զինծառայողների /ազատամարտիկների/ ընտանիքների բնակարանային պայմանների բարելավման և քաղաքաշինական այլ խնդիրների հետ:

Բազմաբնակարան բնակելի շենքերի տանիքների հիմնանորոգումը, համայնքների գլխավոր հատակագծերի, շինարարական օբյեկտների նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի կազմումը քաղաքաշինության ոլորտի զարգացման նպատակներն են:

2018թ. Քաղաքաշինության ոլորտի բյուջեն կազմել է շուրջ **2 495. 4մլն. դրամ, որից իրականացվել է 2689մլն.դրամի աշխատանքներ :**

9. ՄԱՐԶԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐ

9.1. Տրանսպորտ և ճանապարհաշինություն

Ճանապարհաշինություն.

Տավուշի մարզն ընդգրկում է 152.6կմ միջպետական նշանակության, 336.8 կմ հանրապետական նշանակության և 300,1 կմ մարզային /տեղական/ նշանակության ընդհանուր օգտագործման ավտոմոբիլային ճանապարհներ:

Մարզի ընդհանուր օգտագործման ավտոմոբիլային ճանապարհների վիճակը.

	Մարզի և տարածաշրջանների կտրվածքով	Ճանապարհի նշանակությունը	Ճանապարհների վիճակը /կմ/			
			լավ	բավարար	վատ	ընդամենը
5	Մարզի կտրվածքով	Միջպետական	56,5	96,1	-	152,6
		Հանրապետական	115,3	167,5	54,0	336,8
		Տեղական /մարզային/	46,8	13,7	239,6	300,1
	Ընդամենը՝ մարզում		218,6	277,3	295,8	791,7

Դիտարկումը ցույց է տալիս, որ հիմնականում վատ վիճակում են գտնվում համայնքներ տանող /մարզային նշանակության/ և ներհամայնքային ավտոճանապարհները:

Աղքատության հաղթահարման տեսանկյունից ճանապարհաշինության ոլորտում իրականացվելիք քաղաքականությունը պետք է ուղղված լինի ճանապարհային ցանցի վերականգնմանը և պահպանմանը:

ՀՀ Տավուշի մարզով են անցնում միջպետական Մ-4 Երևան-Սևան-Իջևան-Ադրբեջանի սահման, Մ-6 Վանաձոր -Ալավերդի-Վրաստանի սահման, Մ-8 Վանաձոր Դիլիջան, Մ-16 Մ4-Ոսկեպար-Նոյեմբերյան-Մ6 միջպետական նշանակության ավտոճանապարհները, որը կազմում է Հայաստանի Հանրապետության միջպետական ավտոճանապարհային ցանցի 10 %-ը և նշված ավտոճանապարհներով են իրականացվում Վրաստանի Հանրապետությունից ներմուծվող և արտահանվող ՀՀ բեռնափոխադրումների զգալի մասը:Միջպետական ճանապարհների մինիմալ և առավելագույն թողունակությունները՝ 1500-3000 մեք/օր:

Ճանապարհային ցանցի զարգացման ու նրանց անվտանգ շահագործման տեսանկյունից անհրաժեշտ է վերականգնել ռազմավարական նշանակություն ունեցող շրջանցիկ ճանապարհները և նորոգման կարիք ունեցող տրանսպորտային օբյեկտները /կամուջներ, ճանապարհային և ավիապաշտպան հենապատեր, ջրահեռացման համակարգեր/:

2018թ. ՀՀ պետական բյուջեով.

ՀՀ տրանսպորտի, կապի և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների նախարարության պատվիրատվությամբ միջպետական և հանրապետական նշանակության ավտոճանապարհների ձմեռային, ընթացիկ պահպանության և շահագործման աշխատանքների իրականացման համար նախատեսվել է 566.627 մլն դրամ գումար և Տավուշի մարզպետարանի պատվիրատվությամբ՝ մարզային նշանակության ճանապարհների համար՝ 111.569 մլն. դրամ գումար:

Նշված ծրագրի շրջանակներում ՀՀ տրանսպորտի, կապի և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների նախարարության պատվիրատվությամբ իրականացվել է 473.1 կմ երկարությամբ միջպետական և հանրապետական նշանակության ավտոճանապարհների ձմեռային պահպանության աշխատանքներ և 446.3կմ՝ ընթացիկ ամառային պահպանության աշխատանքներ: Մարզպետարանի պատվիրատվությամբ իրականացվել է՝ 111 կմ երկարությամբ մարզային նշանակության ավտոճանապարհների ձմեռային

պահպանության աշխատանքներ և 64.3կմ՝ ընթացիկ ամառային պահպանության աշխատանքներ, 2018թ. կատարողականը կազմել է 82.697 մլն. դրամ, տնտեսվել է 28.872 մլն. դրամ:

2018թ. պետական բյուջեի միջոցների հաշվին. ՀՀ տրանսպորտի, կապի և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների նախարարության պատվիրատվությամբ իրականացվել է Մ-16, Մ-4-Ոսկեպար-Նոյեմբերյան-Մ-6 ավտոճանապարհի նախագծահետազոտական, գեոդեզիա-քարտեզագրական աշխատանքները՝ 36.2 մլն. դրամ պայմանագրային արժեքով, կատարող՝ <Ճաննախագիծ ինստիտուտ> ՍՊԸ:

2018-2019թթ. պետական բյուջեի միջոցների հաշվին. ՀՀ տրանսպորտի, կապի և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների նախարարության պատվիրատվությամբ իրականացվել է Մ-16 Մ-4-Ոսկեպար-Նոյեմբերյան-Մ-6 միջպետական նշանակության ավտոճանապարհի Կիրանց-Ոսկեպար 8կմ, Սարիգյուղ-Աճարկուտ 4կմ, Զուջևան-Նոյեմբերյան 6կմ հատվածների հիմնանորոգման աշխատանքները՝ 1 298.4 մլն. դրամ պայմանագրային արժեքով, կապալառու՝ <Վառմաշ> ՍՊԸ-ի Իջևանի տեղամաս: 2018թ. կատարողականը կազմել է 791.091 մլն. դրամ, աշխատանքները ամբողջությամբ կավարտվեն 2019թ.:

ՀՀ տրանսպորտի, կապի և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների նախարարության պատվիրատվությամբ իրականացվել է՝ Մ-4 Դիլիջան-Իջևան միջպետական նշանակության 7.5 կմ երկարությամբ ավտոճանապարհահատվածի վերականգնման աշխատանքները՝ 439.260 մլն. դրամ պայմանագրային արժեքով, կապալառու՝ <ԱԲ պրոյեկտ> ՍՊԸ: 2018թ. իրականացվել է 3.5կմ հատվածի վերականգնման աշխատանքները /ֆինանսավորում չի իրականացվել/, աշխատանքները ամբողջությամբ կավարտվեն 2019թ.:

2018թ. Համաշխարհային բանկի <Կենսական նշանակության ճանապարհների բարելավման> ծրագրով.

ՀՀ տրանսպորտի, կապի և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների նախարարության պատվիրատվությամբ իրականացվել է՝ Հ36-Մովսես-Չորաթան-Նորաշեն կմ0+000-կմ5+587 մարզային, Հ64 Բերդ-Արծվաբերդ-Չինարի կմ0+000-կմ4+540 հանրապետական նշանակության ավտոճանապարհների հիմնանորոգման աշխատանքները համապատասխանաբար՝ 736.592 մլն. դրամ, 350.618 մլն. դրամ պայմանագրային արժեքներով, կապալառու՝ <Տավուշի ՃՇՇ> ՓԲԸ և S-10-35 /Մ-6/ - Արճիս կմ0+000-կմ3+671 մարզային նշանակության ավտոճանապարհի հիմնանորոգման աշխատանքները՝ 430.0 մլն. դրամ պայմանագրային արժեքով, կապալառու՝ <Կապավոր> ՍՊԸ:

2018թ. <Հայաստան> համահայկական հիմնադրամի բարեգործական ծրագրով.

իրականացվել է՝ ՀՀ Տավուշի մարզի Խաչարձան համայնքի կենտրոն տանող 1կմ երկարությամբ ճանապարհահատվածի հիմնանորոգման աշխատանքները՝ 102.252 մլն. դրամ պայմանագրային արժեքով, կապալառու՝ <Ճամբարակի ՃՇՇ> ՓԲԸ:

2018թ. ՀՀ ՊԲ սուբվենցիայի և հրատապ լուծում պահանջող համայնքային հիմնախնդիրների վերականգնման ծրագրերով իրականացվել է.

Նոյեմբերյանի համայնքապետարանի պատվիրատվությամբ իրականացվել է Նոյեմբերյան քաղաքի Զորավար Անդրանիկ փողոցի 536 գծմ հատվածի վերանորոգման աշխատանքները՝ 23.28 մլն. դրամ պայմանագրային արժեքով, կապալառու՝ <Խաչմիշշին> ՍՊԸ:

ՀՀ Տարածքային զարգացման հիմնադրամի պատվիրատվությամբ իրականացվել է Սևքար համայնքի ճանապարհի սալապատման աշխատանքները՝ 13.9 մլն. դրամ պայմանագրային արժեքով, կապալառու՝ <Խաչմիշտին> ՍՊԸ:

2018թ. մարզի համայնքային բյուջեների հաշվին իրականացվել է շուրջ 105.427 մլն դրամ գումարի համայնքային ճանապարհների նորոգման, բարեկարգման աշխատանքներ:

Ընդհանուր առմամբ՝ 2018թ.-ի ունեցած տվյալների համաձայն, մարզում ճանապարհաշինության բնագավառում ներդրումների ծավալը կազմել է 3 238,684 մլն դրամ /2017թ. ճանապարհաշինության բնագավառում կապիտալ ներդրումները կազմել է՝ 1 260,814 մլն դրամ/:

Տրանսպորտ

Մարզում գործում են 13 ներմարզային երթուղիներ, որոնք սպասարկվում են 3 ուղևորատար կազմակերպությունների կողմից, որոնց սպասարկմանն ընդգրկված են 22 տրանսպորտային միջոց:

Կանոնավոր սպասարկվում են Իջևան - Երևան, Իջևան - Վանաձոր, Դիլիջան - Երևան, Նոյեմբերյան - Վանաձոր, Դիլիջան - Վանաձոր, Բերդ - Վանաձոր ավտոբուսային և միկրոավտոբուսային միջմարզային երթուղիները:

Ներքաղաքային երթուղիների սպասարկում իրականացվում է Իջևան և Դիլիջան քաղաքներում:

Մարզի չսպասարկվող համայնքներում հասարակական տրանսպորտի աշխատանքի կարգավորման ուղղությամբ՝ համագործակցելով ՀՀ տրանսպորտի, կապի և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների նախարարության, մարզի մի շարք համայնքների ղեկավարների, համայնքներում համապատասխան տրանսպորտային միջոցներ և որակավորում ունեցող անհատների հետ մարզի թվով 12 բնակավայրերում կարգավորվել է հասարակական տրանսպորտով երթուղիների /ոչ կանոնավոր բնույթի/ սպասարկումներ: Չսպասարկվող բնակավայրերի տեսակարար կշիռը բնակավայրերի ընդհանուր թվի մեջ 2016թ կազմել է 37%, 2017թ. 25%: 2018թ.-ին սպասարկվող բնակավայրերի քանակը կավելանա 4 ով:

VII.2 Խմելու ջրամատակարարում և ջրահեռացում

Մարզի բնակչության խմելու ջրամատակարարման և ջրահեռացման բարելավումը ոլորտի զարգացման գերակայություններից է:

2018թ. ընթացքում ինչպես համայնքային բյուջեով այնպես էլ տարբեր ներդրումային ծրագրերով շարունակվել են իրականացվել համակարգերի կառուցման և վերանորոգման աշխատանքներ: Մասնավորապես նմանատիպ աշխատանքներ են իրականացվել ինչպես Հայաստանի տարածքային զարգացման հիմնադրամի այնպես էլ այլ դոնորների միջոցներով:

2018թ. Նախատեսվել է համայնքային ֆոնդային բյուջեի միջոցներով իրականացնել շուրջ 48 493.0հազ դրամ արժողությամբ աշխատանքներ:

2018թ. ոլորտի բյուջեն կազմել է շուրջ 126 953.0հազ դրամ, որից փաստացի իրականացվել է 142,719մլն.դրամի աշխատանքներ:

VII.3. Գազամատակարարում

ՀՀ Տավուշի մարզը հանրապետության ամենագազիֆիկացված մարզերից է: Մարզի 63 բնակավայրերից 60-ը գազիֆիկացված են: Դեռևս չգազիֆիկացված են մնացել Բերքաբեր, Կիրանց և Աճարկուտ բնակավայրերը, որտեղ բնակվում է մարզի բնակչության 0.8%-ը:

2018թ. ոլորտի բյուջեն կազմում է շուրջ **170 201.0 հազ դրամ, որից իրականացվել է 170,201 մլն.դրամի աշխատանքներ:**

VII.4. Էներգետիկա

Էներգետիկայի ոլորտի զարգացման նպատակներից է շենքեր-շինությունների, փողոցային լուսավորության և տաբեր նշանակության օբյեկտներում էներգախնայողության և էներգաարդյունավետության մակարդակի բարձրացումը: Հատկանշական է 2017թվականի տարեվերջին <<Ապագա Ռեզորթ>> ՍՊԸ-ի կողմից կառուցված արևային էլեկտրակայանը, որտեղ ներդրվել է շուրջ 67 մլն.դրամ:2018թ. էլ ավելի թափ է ստացել այլընտրանքային էներգետիկայի զարգացումը մարզում:

2018թ. մարզում շարունակվել են արևային /ֆոտովոլտային/ էլեկտրակայանների և ջրատաքացուցիչների տեղադրման, ինչպես նաև ՄԱԶԾ-ԳԷՀ ծրագրի շրջանակներում էներգախնայող վառարանների տեղադրման ծրագրեր:

2018թ. նախատեսված է համայնքային բյուջեների միջոցներով իրականացնել ոլորտային ծրագրեր՝ 119.6 մլն դրամ արժողությամբ:

2018թ. ոլորտի բյուջեն կազմում է շուրջ **410,8 մլն. դրամ, որից իրականացվել է 445,87մլն.դրամի աշխատանքներ:**

VIII. ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ, ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱՅԻԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Մարզի երրորդ ռազմավարական նպատակն է՝ մարզային զարգացման ռազմավարության իրականացման ընթացքում մարզային և տեղական դերակատարների ակտիվության բարձրացումը և մարդկային կապիտալի կառավարման հմտությունների բարելավումը:

ՀՀ Տավուշի մարզպետարանի և մարզի համայնքապետարանների աշխատակազմերի պարտադիր վերապատրաստումները համարվում են կարողությունների զարգացման շարունակական գործընթացներ:

2018թ. համար նախատեսվել էր մարզային և տեղական մասնագետների, մարզային ռազմավարության իրականացման սուբյեկտների շարունակական մասնագիտական վերապատրաստումների իրականացում՝ սուբյեկտների թվի առնվազն 30%-ի չափով:

2018թ. Տարածքային կառավարման ոլորտի առաջնահերթություններն են եղել.

-Տարածքային կառավարման նոր օրենսդրության մշակմանը ակտիվ մասնակցությունը,

-Մարզային և տեղական դերակատարների կարողությունների հզորացման նպատակով վերապատրաստումների կազմակերպումը,

-Հանրապետական միջոցառումներին մարզի ներկայացուցիչների մասնակցության ապահովումը.

-Մարզպետարանի աջակցությամբ կամ ուղղակի գործողություններով մարզում կատարված ներդրումների ծավալի ավելացումը,

-Մարզում չօգտագործվող պետական և համայնքային գույքի հաշվառումը, ըստ պիտանելիության աստիճանի դասակարգումը և իրականացվելիք ծրագրերի համար որպես արտադրական և գրասենյակային փարածքներ օգտագործելու համար սեփականատերերի հետ քննարկումների կազմակերպումը:

2018թ. Տեղական ինքնակառավարման ոլորտի առաջնահերթություններ են.

-Համայնքների խոշորացման գործընթացի նախապատրաստական աշխատանքների իրականացումը,

-Նոր ձևավորված համայնքների աշխատակազմերի կարողությունների հզորացումը,

-Նոր ձևավորված համայնքների բյուջեների, զարգացման ծրագրերի և ՏԱՊ-երի մշակումը:

-Ունենալ դիմակայուն համայնքներ, վերապատրաստված և արտակարգ իրավիճակում գործելու հմտություններով օժտված տարածքային և համայնքային մասնագետներ:

-Հետևել կին-տղամարդ հավասարակշռվածությանը:

-Իրականացվող բոլոր ծրագրերում ուշադրություն դարձնել ԱՌՆ խնդիրներին:

2018թ. սկսվեց համայնքների վարչական տվյալների շտեմարանների կազմման գործընթացը, որը սահմանված կարգով մշակվեց և ներկայացվեց ՀՀ

փարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն:

2018 թվականին 2017 թվականի համեմատ պլանավորվել է մեկ շնչին ընկնող համայնքների սեփական եկամուտների աճ 15%-ով:

2018թ. ևս շարունակվել է համագործակցությունը քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչների՝ հասարակական, միջազգային կազմակերպությունների, զանգվածային լրատվամիջոցների, համայնքային միավորումների հետ:

2018թ. ՀՀ պետական բյուջեից մարզպետարանի պահպանման համար նախատեսվել էր 513096,0 հազ.դրամ: Ոլորտի 2018թ. բյուջեն կազմում էր **3 817 6 մլն..դրամ, որից իրականացվել է 3765,6մլն.դրամի աշխատանքներ:**

IX. ՀՀ ՏԱՎՈՒՇԻ ՄԱՐԶԻ 2018Թ. ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄԸ

2018 թվականին ՀՀ Տավուշի մարզի գործունեության ծրագրի բոլոր ուղղությունների պահանջվող ֆինանսավորումը կազմում է 30 471 669.9հազ.դրամ , որից իրականացվել է 29874 832.5 հազ.դրամի աշխատանքներ:

